

Γράφει ο Μιχαλιάδης Μιχ., Γεωλόγος

ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΣΑΜΟΥ

Η Σάμος, σύμφωνα με γνωστές γεωλογικές & κοιτασματολογικές έρευνες ελλήνων και ξένων επιστημόνων, κρύβει στο υπέδαφός της μεγάλη ποικιλία μεταλλευμάτων, όπως αντιμονίου, μολύβδου – ψευδαργύρου, χρυσού, στροντίου, λιθίου, μαγγανίου, σιδήρου, χαλκού, αλλά και αμιάντου, σμύριδας, θεικών, βορικών, ζεολίθων και ίσως και νιτρικών αλάτων κ.ά. Οι μεταλλοφόρες συγκεντρώσεις στο νησί σχετίζονται είτε με τεκτονικούς παράγοντες είτε με συγκεκριμένο λιθοστρωματογραφικό ορίζοντα.

Μεγάλο ενδιαφέρον για τον ερευνητή παρουσιάζουν τα Σμυριδωρυχεία Σάμου στην Μικρή Λάκκα, τα αρχαία ορυχεία – λατομεία Αγιάδων – Σπηλιανής, τα Μεταλλεία Μαγγανίου κοντά στο χωριό του Πύργου, τα Μεταλλεία Αντιμονίου κοντά στα Κοντακαίικα, τα Μεταλλεία Βαρύτη κοντά στους Σπαθαράιους και τα Μεταλλεία θειούχων μεταλλευμάτων σε διάφορες θέσεις του νησιού.

Μέχρι σήμερα στη Σάμο δεν αναπτύχθηκαν μεγάλα μεταλλεία, παρά μόνο περιστασιακές και μικρής έκτασης εκμεταλλεύσεις, επειδή οι συγκεντρώσεις των στοιχείων ενδιαφέροντος ήσαν μικρές και συνεπώς ασύμφορη η εκμετάλλευσή τους ή επειδή η σύγχρονη τεχνολογία γρήγορα οδήγησε στην αντικατάσταση φυσικών υλικών (π.χ. σμύριδα) από άλλα που κατασκευάζονται βιομηχανικά.

Μπορεί κανείς να εντοπίσει πλήθος μεταλλευτικών εργασιών για ερευνητικούς κυρίως σκοπούς, για τους λόγους που προαναφέραμε.

Από αρχαιοτάτων χρόνων, το νησί παρήγαγε τα δικά του δομικά υλικά και τις λοιπές αναγκαίες ορυκτές ύλες, με στόχο την εσωτερική της και όχι μόνο, ζήτηση.

Ιστορικά, υπάρχουν αναφορές σε αρχαίους συγγραφείς για εκμετάλλευση γαιών (Σαμία γη,

μηλίνη λευκή γη, κίτρινη γη, κεραμική γη κ.ά.), λειτουργία στοών λατομείων για εξαγωγή οικοδομήσιμων πλακών, κυανού και λευκού μαρμάρου, μεταλλείου «νίτρου» κ.λ.π. Κατά την αρχαιότητα λειτούργησαν στο νησί εκτεταμένα λατομεία (ευρύτερη περιοχή Ηραίου, Μανωλατών και αλλαχού).

Κατά την περίοδο της επανάστασης του 1821, υπήρξε τοπική παραγωγή πυρίτιδας από νιτρικά άλατα που εξήχθηκαν από ορυχείο-μεταλλείο στην περιοχή Αγιάδων, που πιθανώς λειτούργησε και κατά τους αρχαίους χρόνους (300 π.Χ.).

Κατά την εποχή της Ηγεμονίας της Σάμου (1834-1912), δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου του νησιού. Οι σημαντικές θέσεις των μεταλλευτικών εμφανίσεων χαρτογραφήθηκαν και αποτυπώθηκαν στον χάρτη της Ηγεμονίας ενώ η μεταλλευτική νομοθεσία περιελάμβανε 61 άρθρα και κατέτασσε τον ορυκτό πλούτο σε μεταλλεία, ορυχεία και λατομεία. Η έρευνα για μεταλλεύματα επιτρεπόταν με άδεια της διοίκησης ενώ παραχωρήσεις μεταλλείων γινόταν για ορισμένο χρονικό διάστημα με καταβολή στο δημόσιο ανάλογης φορολογίας. Βιβλιογραφικές αναφορές κάνουν λόγο για εξαγωγές κατά την περίοδο αυτή σε Αμερική και Ευρώπη, σμύριδας που προερχόταν κατά κύριο λόγο από το ανατολικό τμήμα του νησιού (Μικρή Λάκκα) και δευτερευόντως από το δυτικό τμήμα του (Καλλιθέα ή Καλαμπαχτάσια). Επίσης εξήχθησαν ποσότητες μεταλλεύματος πλούσιου σε μόλυβδο από την περιοχή Δρακαίων, μεταλλεύματος πλούσιου σε μόλυβδο και άργυρο από τις περιοχές Κουρού Ντερέ και Ζεστό, κ.α.

Μετά το 1912, όταν η Σάμος ενώθηκε με την Ελλάδα, συνεχίστηκαν οι εντατικές έρευνες για τον ορυκτό της πλούτο και εξήχθησαν ποσότητες αμιάντου, σιδηρομαγγανιούχου μεταλλεύματος, γαληνίτη, βαρύτη.

Σήμερα δεν υπάρχει εκμετάλλευση του μεταλλευτικού της πλούτου.

ΟΡΥΧΕΙΑ ΝΙΤΡΟΥ – ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΑΓΙΑΔΩΝ

Στους Μυτιληνιούς, ένα από τα μεγάλα χωριά της Σάμου, στα νότια του οικισμού και σε απόσταση 2-3 χλμ., στον λόφο Κουτσοδόνη, έχει αναπτυχθεί σε μια απόσταση 1000-1500 μ., ένα σύστημα από 45 στοές, οι οποίες απετέλεσαν εισόδους Αρχαίων Λατομείων - Ορυχείων. Το υψόμετρό τους είναι περί τα 141 μ., οι δε εισοδοί τους στηρίζονται σε

κολώνες λαξευμένες με το χέρι, μαρτυρώντας την ακρίβεια της μελέτης, τη διάταξη, αλλά και τη προσεγμένη κατασκευή της κάθε μιας, ώστε να συγκρατούν στέρεα το βουνό πάνω τους.

Μια από αυτές τις στοές οδηγεί στο εσωτερικό του λόφου, όπου σπηλαιολόγοι κατέγραψαν 8 επίπεδα εξόρυξης. Το μήκος κάθε επιπέδου φθάνει περί τα 1000 μ. και όλα έχουν τον ίδιο τρόπο στήριξης. Το συνολικό βάθος του ορυχείου φθάνει στα -70μ.

Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, από τη θέση αυτή, εξορύσσονταν υλικά για την ανέγερση του μεγάλου ναού της Ήρας και άλλων κτιρίων στο χώρο του Ιερού καθώς και στο χώρο της αρχαίας πόλης της Σάμου, του σημερινού Πυθαγορείου.

Μαρτυρία για τις εξορυκτικές δραστηριότητες αποτελούν τα υπάρχοντα μέχρι σήμερα χαραγμένα κομμάτια του πετρώματος στο δάπεδο των ορυχείων.

Στα «Σαμιακά» του Επαμεινώντα Σταματιάδη επίσης αναφέρεται ότι κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, στην περιοχή λειτούργησε «Μεταλλείο Νίτρου», όπου κάποιος μοναχός ονόματι Ιγνάτιος, παρασκεύαζε πυρίτιδα για τις ανάγκες των επαναστατημένων Σαμίων, χρησιμοποιώντας τα νιτρικά άλατα.

Το 2002, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, άρχισαν τοπογραφικές μετρήσεις και επιφανειακή έρευνα στο χώρο των λατομείων από το Υπουργείο Πολιτισμού, με συμμετοχή από πλευράς Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου, του αρχιτέκτονα Herman Kienast.

Στους σύγχρονους καιρούς δεν δόθηκε στο Ορυχείο η σημασία που έπρεπε σύμφωνα με την αξία του. Ο αρχαιολογικός αυτός χώρος ο οποίος μπορεί να αποτελεί και παγκόσμια μοναδικότητα χάρη στην επέκτασή του μέσα στο βουνό και την αρχιτεκτονική του, ζητάει το ενδιαφέρον μας για τη διάσωση και ανάδειξή του.

Οι πυρκαγιές των τελευταίων χρόνων κατέστρεψαν το δάσος της περιοχής, το οποίο αποτελούσε και ασπίδα προστασίας, ως προς τη στατικότητα του, ώστε να φθάσει μέχρι

τις μέρες μας σε καλή κατάσταση. Οι διαβρώσεις το έχουν επηρεάσει και αν δεν ληφθούν μέτρα κινδυνεύει να καταρρεύσει.

Πρόσφατα, ο Σπηλαιολογικός Σύλλογος «Ο ΕΥΠΑΛΙΝΟΣ» ανέλαβε πρωτοβουλία και έθεσε πιεστικά το θέμα της αποκατάστασης του τοπίου της περιοχής, που για πολλά χρόνια είχε αποτελέσει τον Χώρο Ανεξέλεγκτης Απόθεσης Απορριμμάτων της κοινότητας Μυτιληνίων και όχι μόνο, αλλά και της εξερεύνησης και προσπάθειας ανάδειξης του μνημείου. Ύστερα από μελέτη διαμόρφωσης του χώρου από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, οι εισοδοί των λατομείων μπορούν να αποτελέσουν επισκέψιμο χώρο, ενταγμένο σε μια εντυπωσιακή διαδρομή από την κορυφή του λόφου και μπροστά από αυτές, μέχρι το βόρειο στόμιο του Ευπαλινείου Ορύγματος και των πηγών των Αγιάδων, το νερό των οποίων διοχετεύονταν δια μέσου του ορύγματος.

Με συντονισμένες ενέργειες από τις τοπικές αρχές, ειδικές μελέτες και ένταξη σε αντίστοιχα ευρωπαϊκά προγράμματα, ο χώρος θα μπορούσε να γίνει επισκέψιμος και εσωτερικά, αποτελώντας ένα ακόμη άξιο θαυμασμού αρχαίο έργο της Σάμου.

Η RIO TINTO ΣΤΗ ΣΑΜΟ.

Με αίτησή της προς την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η Αγγλο - Αυστραλιανή εταιρεία RIO TINTO, που είναι γνωστή παγκόσμια στον χώρο της ανεύρεσης και αξιοποίησης κοιτασμάτων, ζήτησε να προβεί στην ανόρυξη γεωτρήσεων στην δυτική Σάμο με σκοπό την οριοθέτηση και διαστασιολόγηση των αποθεμάτων βορικών αλάτων της περιοχής της λεκάνης Καρλοβάσου (δημοτικά διαμερίσματα Κονταιίκων, Πλατάνου και Καρλοβασιών) και την εκμετάλλευσή τους.

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο Σάμου και το Δημοτικό Συμβούλιο Καρλοβάσου γνωμοδότησαν αρνητικά από τις αρχές του 2007 και η Δ/νση ΠΕ.ΧΩ της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου επανειλημμένα προσπάθησε να βρει τρόπους διεξόδου ώστε να εξασφαλιστεί η κοινωνική συναίνεση, προτείνοντας στην εταιρεία τον περιορισμό του αριθμού των γεωτρήσεων και εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περίπτωση εκμετάλλευσής.

Να σημειωθεί ότι η γειτονική μας Τουρκία, στα δυτικά παράλιά της, φιλοξενεί τα

μεγαλύτερα και καλύτερης ποιότητας κοιτάσματα βορικών αλάτων παγκοσμίως, που φαίνεται να συνεχίζονται στον χώρο των νησιών του ανατολικού Αιγαίου.

Η ύπαρξη κοιτασμάτων αυτού του είδους έχει διαπιστωθεί από το 1981 στη Σάμο, γίνεται δε εκτενής αναφορά στη σχετική διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία.

Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το βόριο λόγω των ιδιοτήτων του χρησιμοποιείται σε πάρα πολλές εφαρμογές καθώς και στην διαστημική και στην αμυντική βιομηχανία (για την κατασκευή π.χ. ειδικών θωράκων σε άρματα μάχης), αποτελεί ένα δέλεαρ για την εν λόγω εταιρεία, η οποία θα προσπαθήσει να αποκτήσει με κάθε τρόπο την γη της Σάμου που κρύβει στα σπλάχνα της αυτά τα κοιτάσματα.

Βέβαια οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από μια τέτοια εξορυκτική δραστηριότητα, επιφανειακή ή υπόγεια, θα έχουν απροσδιόριστες συνέπειες για τους κατοίκους των περιοχών εξόρυξης και την υγεία τους, που θα αναγκαστούν να αφήσουν τη γη τους και να γίνουν εργάτες στα μεταλλεία της RIO TINDO.

Όσον αφορά για τις διασφαλίσεις προστασίας της υγείας των πολιτών αλλά και του περιβάλλοντος, που προβλέπονται στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, δεν πιστεύουμε ότι υπάρχει πλέον κανείς Έλληνας που να πιστεύει σοβαρά ότι θα τηρηθεί κάτι από αυτές.....

Όμως, η περιοχή μας κρύβει στα σπλάχνα της και άλλα ορυκτά στρατηγικής σημασίας, των οποίων η ύπαρξη είτε είναι γνωστή από τις ερευνητικές προσπάθειες και τη σχετική βιβλιογραφία, είτε και άγνωστη, αφού πολλών ερευνών τα συμπεράσματα δεν αποκαλύπτονται, αλλά τηρούνται μυστικά στα αρχεία εταιρειών, των ερευνητών των πανεπιστημίων που πολλές φορές συνεργάζονται με τις εταιρείες και των κρατικών υπηρεσιών. Άλλωστε η από αέρος διερεύνηση του υπεδάφους από μεγάλες χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Αγγλία, η Γαλλία κ.λ.π. αποτελεί συνήθη τακτική, που καθορίζει και τις επόμενες κινήσεις των παγκόσμιων παιχτών στην γεωστρατηγική σκακιέρα. Η ύπαρξη όλου αυτού του ορυκτού πλούτου, προσδίδει ιδιαίτερη γεωστρατηγική αξία στην περιοχή μας και την χώρα γενικότερα, με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται..., θετικό ή αρνητικό...

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ & ΛΑΤΟΜΕΙΑ

Ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι στενά συνυφασμένος με τον καθορισμό των χρήσεων γης και τη χωροθέτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Υπ' αυτή την έννοια αποτελεί ένα σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο, που υπαγορεύει του τόπους και τους τρόπους ανάπτυξης της κάθε περιοχής και θέτει περιορισμούς για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Με το ΦΕΚ 100/27-02-1995 καθορίστηκαν στο νησί της Σάμου Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε), κατωτάτου ορίου κατάρτησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923.

Σχετικά με τη λειτουργία των λατομείων στη Σάμο, με το ίδιο ΦΕΚ έχουν καθοριστει 4 λατομικές ζώνες, οι οποίες είναι οι εξής : Αρκουδόλακας, Μαυρατζαίων, Ψιλής Άμμου και Κοντακαϊίκων, οι οποίες για διαφορετικούς λόγους δεν έχουν αξιοποιηθεί μέχρι τώρα.

Η περιοχή Αρκουδόλακας, λόγω της μικρής απόστασης από τον οικισμό της Βλαμαρής (κάτω από 1.000 μέτρα απόσταση), δεν μπορεί πλέον να γίνει λατομική περιοχή

Στους Μαυρατζαίους η περισσότερη έκταση ανήκει σε εταιρεία που έχει πτωχεύσει και βρίσκεται σε εκποίηση που δεν έχει ξεκινήσει μέχρι τώρα λόγω νομικών κολλημάτων.

Η περιοχή της Ψιλής Άμμου είναι η πλέον τουριστική και η περιοχή που έχει επιλεγεί είναι χωρίς πρόσβαση και απαιτούνται τεράστια ποσά για την δημιουργία δρόμων και υποδομών.

Η περιοχή των Κοντακαϊίκων είναι επίσης χωρίς πρόσβαση και απαιτούνται τεράστια ποσά για την δημιουργία δρόμων και υποδομών.

Στη Σάμο μεταπολεμικά λειτούργησαν πολλά μικρά λατομεία σε διάφορα σημεία του νησιού, των οποίων η λειτουργία σήμερα έχει διακοπεί, όπως

- αυτό στην περιοχή του βουνού Θειός, πλησίον της Βλαμαρής, στις παρυφές της πόλης της Σάμου,
- στο Βαθύ, επί του οδικού δικτύου από την Σάμο προς το Πυθαγόρειο και σε μικρή απόσταση από τον κόμβο της Αγίας Ειρήνης,
- στο Βαθύ, στην περιοχή Γροντά, επί του οδικού άξονα προς Μυτιληνιούς
- στον οδικό άξονα Σάμου – Βουρλιωτών και περί τα 2 χλμ. πριν από τους Βουρλιώτες

και άλλα.

Σε κανένα από αυτά δεν έχει αποκατασταθεί το φυσικό περιβάλλον ή έστω να έχουν γίνει παρεμβάσεις από αυτούς που τα εκμεταλλεύτηκαν ή από την πολιτεία, για να απαλυνθούν οι πληγές που άφησε το ανθρώπινο χέρι στην σάρκα της Σάμου, αφού δεν υπήρχε καμία νομοθετική πρόβλεψη προς τούτο. Έτσι, μόνο ο χρόνος μπορεί να απαλείψει τα σημάδια αυτά...

Για το λατομείο στις παρυφές της πόλης, πλησίον της Βλαμαρής, η *ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΣΑΜΟΥ*

μέσα από τις σελίδες της εφημερίδας

ΒΙΓΛΑ

έχει προτείνει κατά καιρούς την μετατροπή του σε υπαίθριο χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων με τη μετασκευή του σε μικρό θέατρο και με τις κατάλληλες μικρού κόστους παρεμβάσεις.

Τα τελευταία χρόνια λειτούργησαν στο νησί 5 νόμιμα λατομεία στις περιοχές : Πύργου (1), Μαυρατζαίων (1), Βαθέος (1), Πλατάνου (2).

Από αυτά, σήμερα εξακολουθούν και υπάρχουν 3 λατομεία, 1 στην Ανατολική Σάμο και 2 στην Δυτική (που ουσιαστικά ευρίσκονται στον ίδιο χώρο και αποτελούν μία εκμετάλλευση).

Αυτό της Ανατολικής Σάμου, στην τοποθεσία Κοκκινόβραχος Βαθέος, ευρίσκεται σε φάση αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος, αφού η άδειά του έληξε από το έτος 2007, όπως και το ένα από τα δύο στην περιοχή Πλατάνου.

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα θα λήξει η άδεια λειτουργίας και του τελευταίου, με αποτέλεσμα, αφενός μεν ανεργία - που θα πλήξει περίπου σαράντα οικογένειες -, και αφετέρου η Σάμος πλέον θα πρέπει να τροφοδοτείται με αδρανή υλικά από άλλα νησιά. Αυτό σημαίνει ότι πολλές φορές δεν θα είναι συνεχόμενη η τροφοδοσία του νησιού, και ίσως και μεγαλύτερο κόστος.

ΛΑΤΟΜΕΙΟ ΑΔΡΑΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

ΣΤΗ ΘΕΣΗ «ΚΟΚΚΙΝΟΒΡΑΧΟΣ» ΒΑΘΕΟΣ.

Η ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΣΑΜΟΥ την 3/Jan. 2001 υπέβαλε αίτημα προς τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Σάμου για να πληροφορηθεί αν θα γίνει αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή που λειτουργεί το λατομείο Κοκκινόβραχου, αφού αυτό βαίνει στο πέρας της ζωής του, και σε αντίθετη περίπτωση, ποια μέτρα πρόκειται να ληφθούν εις βάρος της επιχείρησης για παράληψη των υποχρεώσεων της.

Την 17/Ιουλ. 2001, υποβλήθηκε από τον Σύλλογο, ΥΠΟΜΝΗΜΑ στον Νομάρχη και στον Εισαγγελέα Σάμου για τις συνθήκες λειτουργίας του λατομείου.

Την 10/Δεκ. 2001 υποβλήθηκε από τον Σύλλογο, ένσταση κατά της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την εκμετάλλευση λατομείου αδρανών υλικών στη θέση «Κοκκινόβραχος» δημοτικού διαμερίσματος Βαθέος.

Μετά από συζήτηση που έγινε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Σάμου, υπήρξε απόρριψη της ένστασης και ακολούθησε αποστολή ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ μας προς το ΥΠΕΧΩΔΕ, για τη διερεύνηση του θέματος.

Διαβάστε το σχετικό κείμενο, για να αντιληφθείτε το μέγεθος των αυθαιρεσιών που υπήρξαν :

ΚΙΝΗΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ ΣΑΜΟΥ

17 Ιουλίου 2001 / Αρ. πρωτ. 11

Προς : ΥΠΕΧΩΔΕ / ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Σχετ. : Ένστασή μας υποβληθείσα στο Νομαρχιακό Συμβούλιο για το ως άνω θέμα.

Μετά από συζήτηση που έγινε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο Σάμου με θέμα την έγκριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την εκμετάλλευση λατομείου αδρανών υλικών στη θέση «Κοκκινόβραχος» δημοτικού διαμερίσματος Βαθέος και την απόρριψη της ένστασης που υποβάλαμε, θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε επί του θέματος τούτου και να παρακαλέσουμε για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

Ρ Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 2115 «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 1428/1984 «Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις»» :

- Στο άρθρο 8 παράγραφος 2 αναφέρεται ότι η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών έξω από τις λατομικές περιοχές επιτρέπεται κατ' εξαίρεση με απόφαση του νομάρχη μετά από αιτιολογημένη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου στις ακόλουθες περιπτώσεις :

(α) εάν δεν καταστεί δυνατή η δημιουργία λατομικής περιοχής σε συγκεκριμένη επαρχία ή νήσο

(β) εάν περικλείονται πετρώματα κατάλληλα για την παραγωγή αδρανών υλικών για ειδικές χρήσεις (παραγωγή τσιμέντου, ασβέστου, αντιολισθητικών υλικών ή δομικών λίθων

(γ) για την εκτέλεση εθνικών ή διανομαρχιακών ή ειδικών έργων.

Ερώτημα : Στην περίπτωση του λατομείου στη θέση «Κοκκινόβραχος» του δήμου Βαθέος δεν συντρέχει καμία περίπτωση από τις παραπάνω αναφερόμενες για τη χορήγηση κατ' εξαίρεση άδειας λειτουργίας κατόπιν απόφασης νομάρχη δοθέντος ότι έχουν προσδιοριστεί ζώνες οικιστικού ελέγχου στο νησί της Σάμου.

- Για την ίδρυση λατομείου των ως άνω περιπτώσεων (του άρθρου 8, δηλ. έξω από τις λατομικές περιοχές) ισχύουν οι περιορισμοί και οι απαγορεύσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 3 και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του παρόντος σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2γ.

- Η παράγραφος 4 του άρθρου 3 αναφέρει ότι «σε απόσταση τουλάχιστον 1000 μέτρων έξω από την οριογραμμή τους απαγορεύεται η επέκταση του σχεδίου πόλεως ή η δημιουργία ανεξάρτητου ρυμοτομικού σχεδίου ή η ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος, με εξαίρεση εκείνα που εξυπηρετούν τη λατομική δραστηριότητα...» Και συνεχίζει «.....η τήρηση της εφαρμογής των διατάξεων αυτών ανατίθεται στα οικεία πολεοδομικά όργανα του ν. 1577/1985...

Τα ερωτήματα που ανακύπτουν εδώ είναι :

1. Εάν η ύπαρξη του λατομείου είναι προγενέστερη του οικισμού Βαρελά (29 κάτοικοι), Δροσιάς (10 κάτοικοι), Μαϊτοχωρίου (24 κάτοικοι) και Τσακαλορέματος, είναι νόμιμες όλες οι χορηγηθείσες άδειες ανέγερσης οικοδομής (κατοικίες, αποθήκες τροφίμων, εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας κ.ά) που έχουν εκδοθεί μεταγενέστερα της ίδρυσης του λατομείου στην ευρύτερη ζώνη απαγόρευσης των 1000 μ ;

2. Πώς έγινε αποδεκτή η δημιουργία των οικισμών ενώ αυτοί βρίσκονται σε ακτίνα μικρότερη των 1000 μ. από το λατομείο, ειδικά δε για την περίπτωση του οικισμού Βαρελά τη στιγμή που εφάπτεται της περιμέτρου του χώρου του λατομείου;

3. Εάν η ύπαρξη του λατομείου είναι μεταγενέστερη του οικισμού Βαρελά και των άλλων οικισμών, πώς δόθηκε άδεια λειτουργίας και επί πλέον παρατάσεις λειτουργίας του αφού δεν εκπληρώνονται οι όροι αυτοί ; Στην ακτίνα αυτή σίγουρα προουπήρχε και υπάρχει ακόμη ο οικισμός (δημοτικό διαμέρισμα) Βαθέος με 2000 κατοίκους.

4. Εφόσον η τήρηση των διατάξεων του νόμου αυτού ανατίθεται στα οικεία πολεοδομικά όργανα του ν. 1577/1985, ποία είναι η ευθύνη αυτών για τα συμβαίνοντα στον χώρο αυτό ;

- Το άρθρο 4 του ν. 2115 στην παράγραφο 1 αναφέρει για την ύπαρξη απαγορευτικών λόγων από αυτούς που αναφέρονται στο άρθρο 10 του νόμου αυτού. Ειδικότερα, οι λόγοι αυτοί αναφέρονται στους κινδύνους για την ασφάλεια της ζωής ή για την υγεία των εργαζομένων, των περιοίκων και των διερχομένων κ.ά.

1. Η έκθεση του μηχανικού μεταλλείων του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας Χρήστου Σαραντουλάκου που έγινε μετά από αυτοψία στο λατομείο του Κοκκινόβραχου κατά την 8, 9 & 10 /9 /1993 και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΒΙΓΛΑ», διαπιστώνει την εκπομπή αρκετής ποσότητας σκόνης από το ως άνω αναφερόμενο λατομείο.

2. Από παρατηρήσεις μας, όλη η βλάστηση σε μεγάλη απόσταση από το όριο του λατομείου έχει λάβει το χαρακτηριστικό άσπρο κάλυμμα από τη σκόνη. Οι κάτοικοι της περιοχής αλλά και οι εργαζόμενοι στις πολλές επιχειρήσεις που έχουν εγκατασταθεί εδώ βρίσκονται διαρκώς σε κίνδυνο. Θυμίζουμε ότι ακριβώς δίπλα στο λατομείο υπάρχει το εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας με περισσότερους από 100 εργαζόμενους ενώ πλησίον του υπάρχουν διάφορες αποθήκες, το μεγαλύτερο super market της πόλης, αλλά και πολλές άλλες δραστηριότητες. Φωτογραφίες σχετικές (με αριθμό 4 και 5) υπεβλήθησαν στο νομαρχιακό συμβούλιο κατά την υποβολή ένστασης του συλλόγου κατά τη συζήτηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων εκμετάλλευσης και αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος του Λατομείου στη θέση Κοκκινόβραχος Δήμου Βαθέος. Αντίγραφο αυτής της ένστασής μας με τις εν λόγω φωτογραφίες σας επισυνάπτουμε.

Επισημαίνουμε την ευθύνη των αρμοδίων διότι η κατάσταση αυτή δημιουργεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία των κατοίκων της περιοχής αλλά και των επισκεπτών της καθώς είναι μαθηματικώς βέβαιο ότι θα οδηγήσει στην αύξηση του αριθμού των πνευμονικών νοσημάτων στην περιοχή.

3. Εξάλλου όπως προκύπτει από μαρτυρίες των περιοίκων, από τις εκρήξεις κατά τη φάση της εξόρυξης προκαλούνται καταστροφές (ρωγμές) στην τοιχοποιία των κτισμάτων.

4. Η έκθεση του μηχανικού μεταλλείων του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας Χρήστου Σαραντουλάκου που έγινε μετά από αυτοψία στο λατομείο του Κοκκινόβραχου κατά την 8, 9 & 10 /9 /1993 και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΒΙΓΛΑ», διαπιστώνει :

(α) Την εκπομπή αρκετής ποσότητας σκόνης από το ως άνω αναφερόμενο λατομείο.

(β) Το σημείο που συναντάται ο λατομικός δρόμος με την Εθνική οδό υπάρχουν λατομικά υλικά, κυρίως άμμος, που είναι επικίνδυνη για τους διερχόμενους και ειδικά για αυτοκίνητα και δίκυκλα

(γ) Στο πρηνές της Εθνικής οδού που εφάπτεται του λατομείου υπάρχουν λατομικά υλικά τα οποία με τη βροχή παρασύρονται και πίπτουν στους δρόμους και έτσι δημιουργούνται κίνδυνοι για τους διερχόμενους.

- Για την β και γ παρατήρηση, εμείς παραθέτουμε φωτογραφίες πρόσφατες έτσι όπως υπεβλήθησαν στην ένσταση που υποβάλαμε στο νομαρχιακό συμβούλιο, με αριθμό 1, 2 και 3, από τις οποίες προκύπτει ότι δεν άλλαξε από το 1993 τίποτε στην τήρηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων ως προς το θέμα αυτό .

- Στην παράγραφο 3 του άρθρου 8 του Ν. 2115 αναφέρεται ότι «σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του εκμεταλλευτή προς τις υποχρεώσεις αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και ανεξάρτητα από τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του νόμου αυτού κυρώσεις, η εγγυητική επιστολή καταπίπτει προς όφελος του Δημοσίου, το δε ποσόν διατίθεται στις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας για την περιβαλλοντική αποκατάσταση των λατομικών χώρων».

1. Στις εντολές που άφησε ο εν λόγω μηχανικός μεταλλείων του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας Χρήστος Σαραντουλάκος προς τους υπευθύνους του λατομείου περιλαμβάνονται μεταξύ των άλλων τα ακόλουθα :

«Μην ξεχνάτε τις υποχρεώσεις σας για την αποκατάσταση περιβάλλοντος του λατομείου σας. Σημειώνουμε ότι εφόσον δεν γίνεται αποκατάσταση περιβάλλοντος οι κυρώσεις που προβλέπονται από το Νόμο 1650 / -86 είναι πρόστιμα από ένα (1) έως δέκα (10) εκατομμύρια».

2. Στην ΕΙΣΗΓΗΣΗ του πολιτικού μηχανικού και προϊσταμένου του Τμήματος πολεοδομίας Ν. Σάμου κ. Γεωργίου Παπακωνσταντή με αριθμό 1110 σχετική με το εξεταζόμενο θέμα αναφέρεται ότι το λατομείο λειτουργεί από το 1970 ενώ η άδεια εκμετάλλευσης εκδόθηκε το 1977. Επίσης στο Κεφάλαιο «Αποκατάσταση περιβάλλοντος» αναφέρεται ότι αυτή θα πρέπει να ξεκινήσει άμεσα με την

(α) επαναεπίχωση των παλαιών εγκαταλελειμμένων εκσκαφών με προσέγγιση στο φυσικό ανάγλυφο.

(β) Επιχώσεις των πρανών.

(γ) Δημιουργία ομαλών κλίσεων στις αποθέσεις υλικών, αποστρογγυλοποίηση γωνιωδών σχημάτων, βελτίωση της ποιότητας του εδάφους ώστε να γίνει κατάλληλο για τη φύτευση.

(δ) Επιμελημένη επίχωση και φύτευση από τον τον επαρχιακό δρόμο προς το εσωτερικό για τη δημιουργία πρασίνων ζωνών οπτικής κάλυψης του λατομικού χώρου και φροντίδα για τη

συντήρηση των φυτεύσεων.

(ε) Επέκταση της επίχωσης και φύτευσης στο εσωτερικό του λατομικού χώρου σταδιακά.

Δηλαδή από τότε που άρχισε να λειτουργεί το λατομείο μέχρι το 1993 δεν είχε γίνει καμία προσπάθεια αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Επίσης δεν δόθηκε καμιά λύση στα προβλήματα που δημιουργούσε η λειτουργία του λατομείου.

Η εικόνα του Σήμερα...

Είναι γνωστό σε όλους (αρκεί μια ματιά και μόνο στον λατομικό χώρο) ότι δεν έχει γίνει καμμία αποκατάσταση τοπίου και γενικότερα του φυσικού περιβάλλοντος στο εν λόγω λατομείο. Η συμπεριφορά των λειτουργούντων το λατομείο αποκαλύπτεται ληστρική.

- Εμείς διερωτώμαστε και αναμένουμε απάντηση εάν ενεργοποιήθηκε η ως άνω διάταξη για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος από τον προκάτοχο του λατομείου και πριν τη μεταβίβασή του στον τωρινό κάτοχο, καταπίπτοντας υπέρ του δημοσίου οι εγγυητικές επιστολές όπως προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 8 του Ν. 2115 όπου αναφέρεται ότι «σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του εκμεταλλευτή προς τις υποχρεώσεις αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και ανεξάρτητα από τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του νόμου αυτού κυρώσεις, η εγγυητική επιστολή καταπίπτει προς όφελος του Δημοσίου, το δε ποσόν διατίθεται στις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας για την περιβαλλοντική αποκατάσταση των λατομικών χώρων». Τι απέγιναν οι εγγυητικές επιστολές και ποιος υπηρεσιακός παράγοντας ανέλαβε την ευθύνη ;

- Επίσης διερωτώμαστε και αναμένουμε απάντηση εάν έχει επιβληθεί η προβλεπόμενη από τον Ν. 1650 ποινή για παράβαση των περιβαλλοντικών όρων της άδειας λειτουργίας όπως αναφέρεται στην έκθεση του μηχανικού μεταλλείων του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας Χρήστου Σαραντουλάκου που έγινε μετά από αυτοψία στο λατομείο του Κοκκινόβραχου κατά την 8, 9 & 10 /9 /1993 .

- Τέλος διερωτώμαστε εάν έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία στο διάστημα από το 1993 έως σήμερα αυτοψίες, πόσες, τι αναφέρουν και γενικά ποια τα αποτελέσματα εκ του ελέγχου του λατομείου.

- Για τους λόγους αυτούς και με γνώμονα το κοινωνικό συμφέρον, ζητάμε

1. Ανάκληση της άδειας εκμεταλλεύσεως και μη χορήγηση παράτασης λειτουργίας του που μπορεί να γίνει σύμφωνα με το άρθρο 10 σε συνδυασμό με το άρθρο 13 παράγραφος 5 του νόμου 2115.
2. Διερεύνηση του θέματος των εγγυητικών επιστολών του προηγούμενου ιδιοκτήτη, εάν έχουν καταπέσει υπέρ του δημοσίου όπως προβλέπει ο Ν. 2115, για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος.
3. Διερεύνηση του θέματος εάν έχουν επιβληθεί οι υπό του Ν. 1650 οριζόμενες ποινές όπως αναφέρονται στην έκθεση αυτοψίας του μηχανικού μεταλλείων του Υ.Β.Ε.Τ
4. Επιβολή κυρώσεων για μη συμμόρφωση στους όρους περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπως προβλέπονται από τους Ν. 1650 και 2115 και αποκατάσταση του τοπίου.
5. Αναζήτηση ευθυνών από τις αρμόδιες υπηρεσίες για τον τρόπο χορήγησης οικοδομικών αδειών στην περιοχή και τη δημιουργία οικισμών ή της άδειας λειτουργίας του λατομείου κατά παράβαση της παραγράφου 4 του άρθρου 3 και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2115. Επίσης αναζήτηση ευθυνών για την έλλειψη ελέγχων και επιβολής προστίμων λόγω μη συμμόρφωσης με τους όρους της άδειας λειτουργίας.

Αν και η αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ ενήργησε ως όφειλε, τελικά το λατομείο συνέχισε τη λειτουργία του υπό την κάλυψη της Νομ. Αυτοδ/σης Σάμου, χωρίς ποτέ ο Σύλλογος να λάβει απάντηση επί των ερωτημάτων που ήγειρε.

ΠΑΡΑΝΟΜΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

Κατά καιρούς, στο νησί της Σάμου έχουν λειτουργήσει αρκετά παράνομα (χωρίς δηλαδή την εφαρμογή της προβλεπόμενης από το νόμο διαδικασίας για την εξασφάλιση της σχετικής άδειας) λατομεία, για την εξόρυξη αδρανών υλικών, για τις ανάγκες εκτέλεσης δημοσίων έργων.

Συνήθως, τα λιμενικά έργα και τα έργα οδοποιίας απαιτούν μεγάλες ποσότητες αδρανών υλικών και οι θέσεις που επιλέγονται για την εξόρυξη του υλικού, είναι στον χώρο του εργοταξίου, για λόγους μεγιστοποίησης του κέρδους του εργολάβου. Οι δραστηριότητες αυτές γίνονται χωρίς αδειοδοτήσεις και συνήθως με την κάλυψη των υπηρεσιών που φέρουν την ευθύνη της επίβλεψης του έργου αλλά και του ελέγχου εφαρμογής των περιβαλλοντικών όρων του συνόλου του έργου. Πολλές φορές τα πράγματα υπήρξαν και πιο σύνθετα...

Τρανό παράδειγμα υπήρξε η κατασκευή τμήματος του οδικού άξονα Σάμου – Καρλοβάσου, στο τμήμα της περιοχής Τσάμπου Βουρλιωτών, όπου η εξόρυξη του υλικού συνδυάστηκε με την κατασκευή λιμενικών έργων. Παρόμοια συμβαίνουν σήμερα και κατά την κατασκευή της παρακαμπτήριας οδού της πόλης της Σάμου.

